

Ali Smith (suom. Kristiina Drews): Kevät

[AM/30 ADMIN](#)

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Kevät kuuluu Ali Smithin vuodenaikasarjaan, ja sen teemana on toivo. On pakolaisten parissa toimiva naisvartija, on väsynyt vanhus – mutta kummallinen tyttö saa heidät matkalle halki brexit Britannian.

Skottikirjailija Smith kuvaa enemmän epätoivoa joka piilee arkisuuden alla, ja sen jälkeistä toivoa. Britt (Britanny) on pettynyt ja kyyninen nainen, joka työskentelee säilöönottokeskuksessa. Yksityinen turvallisuusyhtiö SA4A on järjestänyt vankilan kaltaiset olot pakolaisille. Nimi viitanee G4S -firmaan, globaaliin turvallisuuspalveluiden tarjoajaan. Myös kahdessa aiemmassa romaanissa on sama tausta kuvaamassa nykyistä brexitin jälkeistä Englantia.

Romaanin kertojaäänä elää nykyhetkeä, siksi kerronta ei ole erityisen tiivistä eikä merkityksillä ladattua. Tarina katkeaa ajoittain ja sävy muuttuu esimerkiksi lyyriseen esitykseksi huhtikuusta, tai punkmaiseksi aggression purkaukseksi: "Nyt 140 sekuntia viiltävää realismia".

Tyylin rekisterit vaihtuvat sopivan harvakseltaan, Kristiina Drewsin käänös tuntuu seuraavan tarkalla korvalla tätä vaihtelua. Arkiseen kerrontaan kätkeytyvät Dickens – tai Shakesperare - mukailut jäivät minulta usein huomaamatta, mutta ilmeisesti niitä on.

Tarinan katalysaattorina toimii ihmeitä tekevä koulutyttö. Hän käy säilöönottokeskuksissa, ja jättää jälkeensä toivon. Tyttö on huomaamaton ja vartioille täysin näkymätön, lisäksi mitkään lukot eivät estä häntä. Tyttö ilmaantuu myös työpaikan johtajan eteen – ja vitkastelematta jotain tapahtuu.

Työtoveri ihmettelee tapahtunutta:

”tiedätkö Britt. Ihmeiden aika ei ole ohi, joku koululikka pääsi sisälle keskukseen ja – et ikinä usko. Se pani johdon siivoamaan vessat.” (s. 139)

Tyttö käyttää nimeä Florence, hän edustaa kevättä – Ali Smith levittää hänen kauttaan toivoa välttämällä tarkasti kaikki toiveikkuus-diskurssit.

Britt tutustuu tyttöön rautatieasemalla. Ja eipä aikaakaan kun hän liikkuu vartijan virkapuvussaan Florencen huoltajana, ja he ovat matkalla Skotlantiin.

Romaanin toinen keskushenkilö ohjaaja Richard on itsemurhatunnelmissa rautatie-asemalla jossain Skotlannin pohjoisosassa. Ikääntynyt Richard kokee epäonnistuneensa elokuva-alalla. Hän on menettänyt Pettyn, läheisimmän ystävän, työtoverin, rakastajattaren ja inspiraation lähteen.

Richard on jäänyt asemalle katsomaan sumua syksyisillä vuorilla. Romaaniin liittyvän lopun aikojen tunnelman kannalta keskeinen taideviittaus liittyy tähän. Vuorinäkömystä tuli Richardin mieleen maalaus – Tacita Deanin teos vuoresta ja lumivyörystä. Maalaukseen liittyi taiteilijan viesti, se on ehkä ainoa toivoon liittyvä mietelause, jonka Ali Smith voi hyväksyä:

Jospa viimeinen lumivyöry olisi sellainen, joka lumeen hautautuneiden ylle syöksyessään, veisikin lumet heidän päältään.

Britt ja Florence jäävät juuri sille asemalle, jossa Richard on. Tämä on päättänyt luisuttaa itsensä paikalle vyöryvän junan alle. Mutta eteen pysähtyikin toinen juna – ja Florence kiskoi vanhuksen pois raidekuilusta.

Tyttö saa Richardin muuttamaan mielensä. Kohta hän onkin liittynyt tytön hyväntuuliseen seurueeseen joka jatkaa pakettiautolla kohti pohjoista.

Kohtaus ilmaisee hyvin Ali Smithin kykyä yhdistää arkisuutta ja vertauskuvia. Arkiseksi muuttunut julmuus pakolaisia kohtaan rinnastuu Dickensin *Kolean talon* köyhyyskuvauksiin. Richardin

elämänväsymys rinnastuu Shakespearen *Perikles* näytelmään jne. Lukiessa ne eivät korostu: en tunnistanut Dickensin enkä Shakespearen mukailua, vaikka olen lukenut ko. teokset.

Lukijan helpotukseksi Ali Smith tekee myös varsin alleviivaavia vertauskuvia. Päähenkilö Britt on lyhennys hänen ristimänimestä Brittany. Hän ei tunnista ennakkoluulojaan, edes ihmeitä tekevän tytön seura ei tunnu muuttavan häntä. Hän on kuin yleinen mielipide, utelias mutta muuttumaton.

Mutta Richard, toinen päähenkilö, muuttuu ja löytää elämänhalun. Romaanin toisen osan lopussa hyväntuulisuus valtaa Richardin sekä seurueen. Junasta on siirrytty pakettiautoon, joka matkaa kohti Skotlannin raja-seutuja. Matka on toiveikas, ihmiset keskustelevat, kertovat tarinoitaan, ja autoa kuljettava nainen laulaa skotlantilaisia lauluja. Tosin Britt ei pidä gaelin kielestä, ja Richardkin loukkaa laulajaa puhumalla tuutulauluista.

Silti toivo herää myös Richardin kohdalla. Tämä epäonnistuneeksi itsensä kokenut ohjaaja saa kuulla, että gaelin-kielisiä lauluja laulava kuski oli tyttövuosinaan ihailut hänen elokuviaan.

Ali Smith tuntuu tarkoituksella murtavan ryhmän yhteishenkeä, niin että toivon teema ei muutu paatokselliseksi. Kohtauksessa välittyy shakespearelainen, kevyt mutta vakavilla asioilla sanaileva henki. Kristiina Drews tuntee Shakespearen, hän saa klassikon kuultamaan myös suomenkielen alta niin että sen voi huomata:

”Mahtoiko sinulla olla tekemistä sen vanhan tv-näytelmän kanssa, joskus iät ja ajat sitten. Sen nimi oli Andy Hoffnung. Miten on?”

Richard hieroo otsaansa ja painaa kämmenselällä toista silmäänsä.

Näenkö minä unta hän kysyy tytöltä (Florencelta).

Sinä olet kyllä ihan riittävän hereillä, koska onnistut loukkaamaan Aldaa (laulajaa) puhumalla rumasti gaelin kielestä ja sanomalla minua pikkulapseksi, tyttö sanoo.

Siinä tapauksessa tämä kaikki on varmasti totta, Richard sanoo, mutta voin silti olla unessa.” (264)

Toivo herää vähitellen. *Andy Hoffnung* tv-näytelmä oli tehnyt autokuskiin suuren vaikutuksen – ja Richard oli sen ohjaaja. Tuolloin 15-vuotias tyttö oli etsinyt jopa kuunneltavakseen Beethovenin teoksen *An die Hoffnung*.

Romaanin myötä myös ihmeitä tekevä tyttö Florence muuttuu arkisemmaksi, monet asiat saavat selityksensä. Hän on myyttinen rajojen rikkoja, rajattujen ja vartioitujen tilojen läpi kulkeva, pakolainen, valtioiden rajojen läpi liikkuva.

Erityiskiitos **Eeva Karhun maalauksista** Vuodenaikasarjan kansikuvina. Maineikkaan taiteilijan teokset tuntuvat osaltaan kommentoivan sarjaa.

Ali Smith: *Kevät*, suom. Kristiina Drews, Kosmos, 2023.

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen dosentti Jyväskylän yliopistosta